

Referat af Grundvandsrådets møde den 27. august 2024 i Slagelse.

Deltagere:

Danmarks Naturfredningsforening (Ida Larsen)
VKST (Jens Henrik Madsen)
Dansk Brøndejerforening (Christian Ulrich)
Dansk Skovforening (Claus Neergaard)
Region Sjælland (Martin Stærmose)
De almene vandværker (Viggo Andersen)
Envafors (Anders Mark Jensen)
Slagelse Kommune (Jørgen Grüner)
Administrationen (Torben Hald og Brian Thomsen)
Afbud fra:
Slagelse Kommune (Anne Bjergvang)
De almene vandværker (Benny Pedersen)

Dagsorden:

1. Velkomst
2. Drøftelse af udkast til vandindvindingsstrategiplan
3. Status for beskyttelsesindsats i BNBO og prioriterede indsatsområder
4. Drøftelse af udkast til tillæg 2 til indsatsplanen for grundvandsbeskyttelse
5. Eventuelt og en sandwich

Præsentationen fra mødet er vedlagt. Der henvises i nedenstående til denne præsentation.

Ad 1. Ingen bemærkninger.

Ad 2. Udkastet til vandindvindingsstrategiplan – kaldet "Slagelse Kommunes strategi for fremtidens vandindvinding" – blev fremsendt til Grundvandsrådets medlemmer inden mødet.

Brian gennemgik kort baggrunden og konklusionerne af den redegørelse, som danner baggrund for planen (se slide 4-6). Derefter præsenteredes hovedpunkterne i planen (se slide 7).

Der var herefter en drøftelse af planforslaget.

Jens Henrik gjorde opmærksom på, at det kort over roemarker, der findes i redegørelsen, ikke nødvendigvis er udtryk for, at der har været anvendt chloridazon på disse arealer.

Jens Henrik spurgte til hvordan udviklingen i indholdet af pesticidstoffer i grundvandet ser ud. Brian svarede, at der ikke er nogen entydig tendens, og at det er vurderingen, at forskelle i indholdet af pesticidstoffer primært er udtryk for forskelle i vandets alder. Det drikkevand, der indvindes på vandværkerne, har en alder fra få årtier nogle steder og op til flere hundrede år andre steder. Det må derfor forventes, at indholdet af miljøfremmede stoffer vil stige i fremtiden.

Der var en snak om, hvorvidt den nye grønne trepartsaftale giver nye virkemidler, der kan anvendes i grundvandsbeskyttelsesindsatsen. Det er der ikke fuldt klarhed over. Jørgen foreslog, at der afholdes møde i Grundvandsrådet, når detaljerne i den grønne trepartsaftale er kendt.

Planen fokuserer på de almene vandværker. Christian Ulrich påpegede, at private brønde og boringer kan give forsyningssikkerhed i en krisesituation.

Ida udtrykte bekymring for, at vandindvinding i skovområdet øst for Slagelse By kan have negative konsekvenser for naturen i området – både selve indvindingen og aktiviteterne ved etablering og drift af de tekniske anlæg, som indvinding forudsætter.

Anders udtrykte bekymring for, at et projekt, hvor Stignæs Erhvervsområde forsynes med rensat spildevand, kan falde på, at det kræver nye spildevandsudledningstilladelser til Agersø. Han opfordrede derfor til en helhedsvurdering af konsekvenserne af et sådant projekt. Han gjorde opmærksom på, at der også skal indtænkes vand til brandslukning i projektet.

Brian opfordrede til, at eventuelle yderligere bemærkninger til planforslaget fremsendes inden den politiske behandling (Klima- og Miljøudvalget 2. oktober).

Ad 3. Torben redegjorde for status for beskyttelsesindsatsen i BNBO og de prioriterede indsatsområder samt i indvindingsoplandene på Agersø og Omø (se slide 9-11). Der arbejdes efter, at alle berørte lodsejere har modtaget et aftaletilbud inden udgangen af september 2024. Erstatningstilbudene følger principperne fra overtaksationssagerne, hvilket Jens Henrik fandt glædeligt. Slagelse Kommune er optimistisk i forhold til at nå i mål med de fleste aftaler for BNBO.

Der er derimod kun indgået 1-2 aftaler for arealer i de prioriterede indsatsområder (se punkt 4). Alle aftaler er nu i hus på Omø, mens der fortsat er gang i forhandlingerne med de sidste lodsejere på Agersø. Begge steder har Slagelse Kommune et ønske om at opnå aftaler om etablering af et naturområde, som supplement til selve grundvandsbeskyttelsesindsatsen. Naturprojektet baseres fuldt ud på frivillighed.

Ad 4. Udkastet til tillæg til indsatsplanen for Slagelse-drikkevandsområdet blev fremsendt til Grundvandsrådet forud for mødet. Tillægget udmønter Byrådets beslutning fra 27. maj 2024 om, at indsatsen i de prioriterede indsatsområder skal gennemføre via påbud, hvis det ikke er muligt at opnå en frivillig aftale på rimelige vilkår. Et revideret forslag blev udleveret på selve mødet. Det reviderede forslag indeholder en ændret formulering af indholdet af et eventuelt påbud (se slide 12-14). Jens Henrik anfægtede, at kommunen har hjemmel til at gennemføre indsatsen i de prioriterede indsatsområder via påbud. Brian svarede, at hjemlen findes i miljøbeskyttelseslovens § 26a. Jens Henrik anerkender ikke den måde de prioriterede indsatsområder er udpeget på, og heller ikke, at restriktionerne er mere omfattende end for BNBO.

Jørgen gjorde opmærksom på, at mere omfattende restriktioner også medfører en højere erstatning. Ved at kommunen udtrykker påbudsvilje vil en aftale kunne indgås på mere favorable vilkår, idet aftaler indgået på ekspropriationslignende vilkår givet mulighed for at lodsejeren kan modtage erstatningen skattefrit.

Ida udtrykte tilfredshed med, at indholdet af et eventuelt påbud er blevet præciseret i det reviderede forslag til plantillæg.

Brian opfordrede til, at eventuelle yderligere bemærkninger til plantillægget fremsendes inden den politiske behandling (Klima- og Miljøudvalget 2. oktober) eller i den officielle høringsperiode.

Ad 5. Brian fortalte, at Miljøstyrelsen den 25. juni 2024 opslog en nyhed på deres hjemmeside om, at Miljøstyrelsen har opgivet at udpege pesticidfølsomme lerområder. Årsagen er, at moræneler generelt er uensartet, hvor sprækker og rodkanaler udgør effektive transportveje. Miljøstyrelsen har konkluderet, *"at lerjorder generelt ikke forhindrer pesticider i at sive ned til grundvandsmagasinerne. Dog vil større lerlagstykker alt andet lige forsinke nedsivningen"*.

<https://mst.dk/nyheder/2024/juni/miljoestyrelsen-udpeger-ikke-pesticidfoelsomme-leromraader>

Brian fortalte, at Miljøministeriet den 2. juli 2024 offentliggjorde en nyhed om, at der på Fyn er gennemført en ny kortlægning af sårbare grundvandsdannende områder. Den nye metode vil blive rullet ud over hele Danmark i løbet af de kommende år. Metoden kan danne grundlag for at beskytte drikkevandet, f.eks. i forbindelse med den grønne trepartsaftale.

<https://mim.dk/nyheder/pressemeddelelser/2024/juli/drikkevandsbeskyttelse-resultater-fra-pilot-projekt-paa-fyn-er-klar-og-bekraefter-effektiviteten-af-ny-metode>

Brian viste på baggrund af en snak om pesticider i vandværksboringerne i Slagelse Kommune et kort fra GEUS, der viser dette:

https://data.geus.dk/geusmap/?mapname=jupiter#baslay=baseMapDa&optlay=&extent=598757.3992150589,6111189.6270004595,704063.102613931,6162361.617245848&layers=mc_grp_analyse,kommunegraenser&filter_0=dgu_nr%3D%26stofgruppe.num%3D50%26maengde.min%3D%26proeveaar.min%3D%26boringstype%3DV%26boringsanvendelse.part%3D%26kommune_navn.part%3D%26stof_tekst_hidden.part%3D%26stof_fer_over_det_hidden.part%3D%26indtag_bund_dybde.min%3D%26indtag_top_dybde.max%3D%26grumo_loop%3D

Grundvandsrådet

27. august 2024

1. Velkomst
2. Drøftelse af udkast til vandindvindingsstrategiplan
3. Status for beskyttelsesindsats i BNBO og prioriterede indsatsområder
4. Drøftelse af udkast til tillæg 2 til indsatsplanen for grundvandsbeskyttelse
5. Eventuelt
6. Spisning

Vandindvindingsstrategiplan

Udkast fremsendt inden mødet

Byrådet ønskede i grundvandsaftalen fra 31. august 2020:

- at der udarbejdes *"en vandindvindingsstrategiplan, der peger på nye boringer eller på neddrosling/omlægning af boringer"*
- at indvindingen i fremtiden i højere grad sker i "skov og brak"
- at det vurderes, om grundvandsressourcerne anvendes mest hensigtsmæssigt

Hvad viste redegørelsen – del 1

- Der forventes et uændret/svagt faldende vandforbrug i fremtiden – 5,3 mio. m³/år
- Envafors udgør 80 % af den almene vandindvinding – 17 private vandværker resten.
- De største kildepladser i kommunen indvinder vand fra en begravet dal, hvor indvindingsmulighederne er meget gunstige
- Der er ikke identificeret områder andre steder i Slagelse Kommune med lige så gunstige indvindingsforhold.
- Der er identificeret 9 områder, hvor der muligvis kan etableres nye mellemstore kildepladser – endelig afklaring kræver prøveboringer
- 3 områder er lokaliseret i skovområdet/øvelsesterrænet øst for Slagelse By, resten i områder med intensiv landbrugsdrift.
- De største kildepladser kan således ikke erstattes med tilsvarende indvindinger andre steder i kommunen (>0,5 mio. m³/år – uerstattelige kildepladser)

Hvad viste redegørelsen – del 2

- Der kan muligvis – fordelt på ca. 3 områder - indvindes 1 mio. m³/år i skovområdet øst for Slagelse By
- Der findes skovstykker og udyrkede områder indenfor 2 km til de fleste vandværker, hvor der muligvis kan etableres en boring - men kun nærområdet vil være beskyttet
- Etablering af boringer i nye områder koster penge og tager tid – og der er risiko for, at en prøveboring viser, at der ikke kan indvindes tilfredsstillende mængde og kvalitet.
- Der findes et mindre antal virksomheder og institutioner, der anvender større mængder drikkevand/godt grundvand til formål, der ikke kræver drikkevandskvalitet
 - Særligt IWS i Stigsnæs Erhvervsområde har et stort forbrug til sådanne formål.
- Der findes en række alternative kilder til vand i Slagelse Kommune
 - Renset spildevand, overfladevand, ikke-drikkevandsegnet grundvand m.fl.
 - Nærhed mellem kilde og forbruger samt forsyningssikkerhed er afgørende

Vandindvindingsstrategien ultra kort

- Slagelse Kommune skal fortsat være selvforsynende med drikkevand.
- De største kildepladser vil også fremover være rygraden i den overordnede forsyningssikkerhed i kommunen. De skal derfor beskyttes bedre mod forurening og skal bevares, selv hvis det bliver nødvendigt at rense vandet for MFS i en periode.
- Den spredte vandindvinding skal søges opretholdt ved at understøtte de private almene vandværker, f.eks. via vandsamarbejder.
- Der bør om muligt etableres nye større indvindinger i skovområdet/øvelsesterrænet øst for Slagelse By for at udnytte den naturlige grundvandsbeskyttelse.
 - og vandværkerne opfordres generelt til at overveje, om nye borer kan etableres i nærliggende skovstykker eller udyrkede områder.
- Drikkevand bør bruges til drikkevandsformål. Virksomheders behov for ikke-drikkevand skal derfor søges dækket på anden vis.
 - Der skal findes en ny vandforsyningsløsning for Stignæs erhvervsområde.

- Mangler der noget i planen?
- Har noget for stor eller lille vægt?
- Kan udfordringerne takles smartere?

Status på BNBO og det videre forløb

- 110 lodsejere
- 87 erstatningsberegninger (26 underskrevet)
- 23 mangler
- Vi forventer at vandværkerne har sendt aftaletilbud til lodsejerne inden udgangen af september 2024
- SEGES/DANVA/DVV-skabelon, erstatning iht. overtaks-principper
- Kommunen har frem til 1. marts 2025 til at meddele påbud

Prioriterede indsatsområder

10 lodsejere

6 besøgt

1 indgået aftale

1 accepteret, men afventer med at underskrive

Forventer at besøge de resterende lodsejere inden udgangen af september 2024.

Grundvandsbeskyttelsen på Agersø og Omø

Agersø:

Ca. 25 ha

11 lodsejere

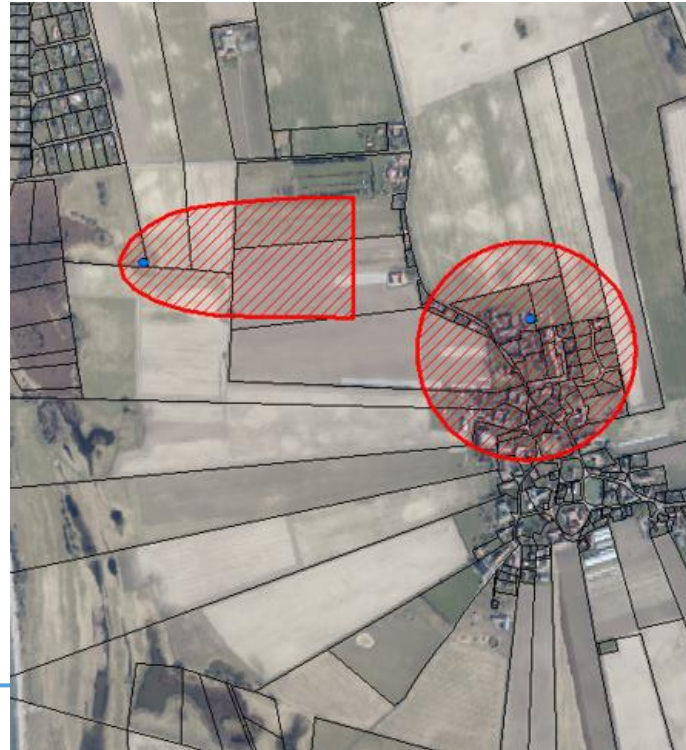
6 aftaler

Omø:

Ca. 30 ha

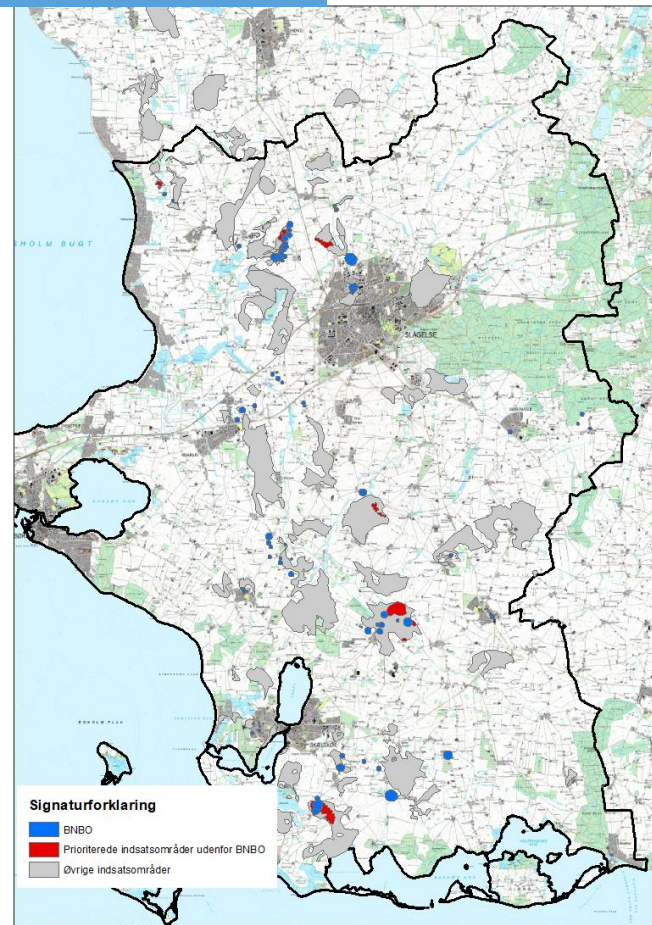
7 lodsejere

7 aftaler

Tillæg 2 til indsatsplan

- PIO:
 - Områder udenfor BNBO, hvor der er kort strømningstid fra terræn til boring (<25 år) og tyndt lerdække (indsatsområde)
 - Områderne ved 5 kildepladser ændres ikke
SK Vand A/S' Nordre- og Valbygård kildepladser, Stignæs Vandindvinding, Stillinge Strand og Hashøj Vest
 - Område ved Boeslunde bortfalder, da boringen er sløjfet
- Påbudsvilje i PIO:
 - Forbud mod erhvervsmæssig anvendelse, oplag, håndtering og transport af pesticider i PIO
 - Påbud om at begrænse nitrat ved ekstensivering eller ophør af landbrugsdrift i PIO samt forbud mod tilførsel af gødning
- Fortsat ønske om frivillige aftaler
 - Nu med mulighed for skattefrihed

Aftaler

Pesticidanvendelse, kvælstofudvaskning og dyrkning i prioriterede indsatsområder

Som supplement til BNBO-indsatsen, og med det formål at beskytte vandindvindingen yderligere, skal erhvervsmæssig anvendelse af pesticider ophøre, og kvælstofudvaskningen begrænses, i de prioriterede indsatsområder – både indenfor og udenfor BNBO. Kvælstofudvaskningen reduceres mest effektivt ved at begrænse dyrkningen i områderne.

Indsatsen skal forsøges gennemført via frivillige aftaler om at stoppe brugen af pesticider og begrænse kvælstofudvaskningen og dyrkningen. Aftaler kan omfatte fuldt ophør med dyrkning.

Påbud

Hvis det ikke har været muligt at opnå frivillige aftaler på rimelige vilkår senest 6 måneder efter vedtagelsen af dette plantillæg, vil Slagelse Kommune gennemføre indsatsen overfor pesticider og nitrat via påbud med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 26a. Påbud vil indebære, at erhvervsmæssig anvendelse, oplag, håndtering og transport af pesticider skal ophøre indenfor de prioriterede indsatsområder, og at landbrugsdriften skal ekstensiveres (f.eks. brak, overdrev eller permanent græs) eller ophøre. Der må ikke tilføres kvælstofgødning til arealerne, udover hvad der afsættes fra dyrene ved eventuel ekstensiv afgræsning.

Påbud kan, for at tage hensyn til at de omkringliggende arealer kan drives hensigtsmæssigt, også omfatte mindre arealer op til men udenfor de prioriterede indsatsområder, når dette kan begrundes i beskyttelsen af kildepladsen.

De prioriterede indsatsområder er vist på figurerne herunder.

Proces:

- Grundvandsrådet 27. august 2024
- Klima- og Miljøudvalget 2. oktober 2024
- Byrådsmøde 28. oktober 2024
- Orientering af de direkte berørte lodsejere
- Offentlig høring i 12 uger november-januar
- Endelig vedtagelse i Byrådet marts 2025

Kommentarer modtages gerne - nu eller ifm. offentlig høring.